

Motion

1981/82:2563

Lars Werner m. fl.

Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. (prop. 1981/82:209)

Det svenska jordbruket är, i likhet med andra industriländers jordbruk, helt beroende av statliga beslut för sin fortsatta existens. Det betyder att det svenska jordbruket genom gränsskydd är fredat från internationell konkurrens. Det skulle kunna gå an att på världsmarknaden, till betydligt lägre priser än vad den inhemska produktionen ger, inköpa vissa delar av vårt livsmedelsbehov. Men det finns inte någon verklig världsmarknad vars priser återspeglar de bakomliggande produktionskostnaderna. Det som kan kallas världsmarknad är en överskottsmarknad där man söker bli av med överskott som inte kunnat avsättas inom de var för sig skyddade nationella livsmedelsmarknaderna. Under senare år har ju också Sverige uppträtt på denna marknad med i första hand sitt spannmålsöverskott, men på senare tid också med sitt överskott av kött och fläsk. Det rör sig om en produktavsättning som får lov att ske till betydande förluster och som inte alls täcker produktionskostnaderna. Samtidigt har det svenska jordbruket råkat in i en situation där främst nyetablerade och skuldsatta jordbrukare fått mycket svårt att klara sig och inte alls upplever att de har en inkomst som motsvarar den för jämförliga grupper.

Det senaste principiella jordbrukspolitiska beslutet togs av riksdagen 1977. Här uppställdes tre huvudmål för jordbrukspolitiken. Inkomstmålet var att tillförsäkra en familjejordbrukare en med jämförliga grupper likvärdig inkomst. Produktionsmålet utgick ifrån att den nuvarande jordbruksarealen skulle användas för jordbruk och att överskottet skulle få formen av ett spannmålsöverskott. Effektivitetsmålet förutsatte att jordbruket skulle bedrivas på effektivaste möjliga sätt samtidigt som konsumenterna skulle tillförsäkras tillgång till goda livsmedel till lägsta möjliga pris. Sedan detta principbeslut togs har den ekonomisk-politiska verkligheten både i världen och i Sverige väsentlig förändras. Det kan därför finnas anledning att på nytt låta utreda den framtida jordbrukspolitiken och att direktiven då blir bredare än vad de varit vid tidigare jordbrukspolitiska utredningar. Idéer som skulle kunna ligga till grund för en ny jordbruks- och livsmedelspolitik har vi från vpk presenterat i motion 1981/82:317 om en samlad svensk livsmedelspolitik.

De frågor som tas upp i regeringens proposition 1981/82:209 bygger i år på ett förslag från statens jordbruksnämnd som bakom sig har tillstyrkan också från de i jordbruksprisöverläggningarna deltagande parterna. I avvaktan på framtagande av nya livsmedelspolitiska riktlinjer godtar vi förslaget till

prisreglering, som lagts av jordbruksnämnden och som följts upp i propositionen. Men i vad gäller anslagsfrågor för budgetåret 1982/83, tionde huvudtiteln C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har vi starkt avvikande mening till regeringens förslag.

Vänsterpartiet kommunisterna har nu i många år drivit kravet om att momsen på mat skall tas bort. Under senare år har vi kunnat notera ökat intresse också inom de andra partierna för att göra något åt denna fråga. Vi håller självklart fortfarande fast vid detta vårt gamla skatte- och livsmedelspolitiska krav. Eliminering av matmomsen kan ske på två sätt. Det ena sättet är att ta bort momsbeläggningsen på alla varor i handeln som klassats som livsmedel. Det andra sättet är att låta nuvarande system ligga kvar, men att momsbeloppet återförs till livsmedelskonsumenterna via subventioner vid prisregleringen på jordbrukets produkter. Frågan om livsmedelssubventioner förde vi fram i riksdagssammanhang innan de nu utgående subventionerna infördes under 1970-talets första hälft. Befintligheten av subventioner konstaterades också inom 1972 års jordbruksutredning. Man införde begreppet mellanprislinje för det fall att subventioner användes i prisregleringen. Man hävdade att dessa subventioner borde höjas i lägen då stora prisstegringar på livsmedel annars skulle ske och ligga kvar mera oförändrade i lägen då prisutvecklingen var lugnare. Så blev det ju också till en början. Så sent som efter den stora konflikten på arbetsmarknaden 1980 var regeringen beredd att från och med juli det året höja livsmedelssubventionerna med 775 milj. kr. Men redan på hösten 1980 upphävdes prisstoppet på baslivsmedel med undantag för mjölk. Fr. o. m. januari 1981 sänktes subventionerna med 250 milj. kr., från den 1 oktober 1981 sänktes de med ytterligare 300 milj. kr. och fr. o. m. januari 1982 med ytterligare 500 milj. kr. Från toppläget i juli 1980 hade man då minskat subventionerna med 1 050 milj. kr. Livsmedelssubventionerna kan ses som en återföring av momsen på livsmedel tillbaka till konsumenterna. Får man en återföring som motsvarar av konsumenterna inbetald livsmedelsmoms, då har man ju tagit bort momsen på maten indirekt. I denna metod kan då också ligga att man får möjlighet att differentiera subventionerna på de olika livsmedlen, så att mindre eller inga subventioner utgår till uppenbart luxuösa varor. Man får också en möjlighet att styra konsumtionen i en riktning som bör ge bättre folkhälsa.

En viss styrning sker nu genom att konsumtionsmjölken fått en högre subvention än andra baslivsmedel. Däremot är fisk, grönsaker och frukt inte alla föremål för en subventionering. Detta måste ändras.

I propositionen föreslås att det skall anslås 2 805 milj. kr. till livsmedelssubventioner, vilket är 390 milj. kr. mindre än för innevarande budgetår. Detta är en utveckling som går rakt emot den som vi föreslagit och här förordar. Vi har i vår skattepolitiska motion föreslagit att momsen på mat skall vara avskaffad fr. o. m. januari 1984.

I motion 1981/82:1567 tas, som ett första steg i riktningen att eliminera momsen på mat, upp ett anslagsbehov för budgetåret 1982/83 på 3,0 miljarder kronor utöver regeringens förslag. En uppföljning av detta anslagskrav görs nu i denna motion genom att anslaget under C 3. räknas upp med denna summa.

Med hänvisning till det här anförda föreslås

- att riksdagen, under C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, som ersättning till följd av livsmedelssubventioner beslutar anvisa ett anslag för budgetåret 1982/83 om 5 805 000 000 kronor,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om en plan för upptrappning av livsmedelssubventionerna och differentieringen av dessa, i enlighet med vad som i motionen anförts, med inriktningen att mervärdskatten på livsmedel i sin helhet skall återföras till konsumenterna fr. o. m. januari månad 1984.

Stockholm den 14 maj 1982

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

PER ISRAELSSON (vpk)